

Angstelkroniek

HISTORISCHE KRING
ABCOUDE / BAAMBRUGGE

oktober 2004

Nr 17

6e jaargang. Uitgave van de Historische Kring Abcoude / Baambrugge

Inhoud:

- ◆ Willem Zwaard uitgezwaard
- ◆ De zaak des Pausen is de zaak van God!
- ◆ Toen Sinterklaas nog echt Sinterklaas was
- ◆ De Buitenplaats Hoolendregt
- ◆ Twee Abcoude bekers

Redactie:

H. Hoogenhout
G. van der Most
D. L.H. Slebos
W. W. Timmer

Redactie secretariaat:

G. van der Most,
Papehof 9
1391 BD Abcoude

Druk:

Drukkerij Palteam

ISSN: 1569-6146

Prijs losse nummers €4,-

Willem Zwaard uitgezwaard

Aan het begin van de achter ons liggende zomer heeft de redactie afscheid genomen van Willem Zwaard als vormgever van de Angstelkroniek. Willem heeft, inmiddels alweer zo'n vijf jaar geleden, het uiterlijk van ons blad ontworpen, met bijvoorbeeld de golvende kop naar analogie van de Angstel, de driekleurige frontpagina en de indeling in drie kolommen zoals die nog steeds wordt toegepast. Bovendien heeft hij vijf jaar lang de drukwerkvoorbereiding van elk nieuw nummer op zich genomen: de indeling qua tekst en afbeeldingen, de inhoudsopgave, de tussenkoppen, kortom het hele zo kenmerkende en beeldbepalende uiterlijk van de Angstelkroniek.

Willem heeft echter veel liefhebberijen, zoals met name de Muziek. Ook werd er van alsmaar meer kanten een beroep op hem gedaan, zodat het voor hem steeds moeilijker bleek voldoende tijd te vinden voor zijn werkzaamheden aan onze Kroniek. Willem heeft dan ook besloten zijn activiteiten voor ons blad te staken.

Wij bedanken hem voor alles wat hij de afgelopen vijf jaar voor de Angstelkroniek heeft gedaan en betekend. Dat wij nu een blad hebben dat er zo mooi, zo 'gelikt' uitziet is voor een belangrijk deel aan Willem Zwaard toe te schrijven. Willem, nogmaals bedankt!

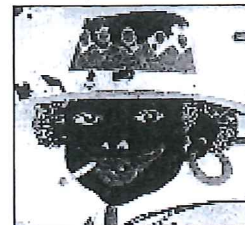
Ger van der Most

Voorzitter van de Historische Kring Abcoude/Baambrugge.

Twee bekers

St. Nicolaas

De Zouaven

In dit nummer

De zaak des Pausen is de zaak van God!

door Wim Timmer

In het voorjaar ontving de Stichting Vrienden van het Historische Archief Abcoude Baambrugge een interessante schenking van mevrouw De Vries-Bon uit Uithoorn. Wij mochten voor de depotruimte van de Historische Kring een vrijwel intact Zouaven uniform ontvangen. Op zich niet zo bijzonder want links en rechts in Nederland zijn er nog wel een aantal van dit soort uniformen aan te treffen. Wel bijzonder is dat het gedragen is door een Abcoudenaar die er zo'n 150 jaar geleden in rond liep in Italië! Eerst zullen wij u iets vertellen over Zouaven.

Hoe het begon.

In de tweede helft van de 19^e eeuw vond in Europa op verschillende plekken natievor-

ming voor. Kijk bijvoorbeeld naar Duitsland waar Bismarck de verschillende Duitse staatjes tot een machtig Duits Rijk aan elkaar smeedde. Met alle gevolgen van dien in de 20^e eeuw! Iets dergelijks vond ook plaats in Zuid Europa. Victor Emanuel II, koning van Sardinië, veroverde in 1860 een gedeelte van de Pauselijke Staat. Samen met de vrijheidsheld Garibaldi en Cavour verenigde hij de rest van de laars en vormde zo het huidige Italië. Bij de verovering van 1860 was er wel een verbinding gelegd tussen Noord en Zuid Italië maar het resterende stuk Pauselijke Staat rondom Rome lag toch nog behoorlijk in de weg. In 1867 besloot Garibaldi om ook dit restant via krijgsgeweld bij het grote geheel te voegen. De toenmalige Paus Pius IX had al snel door dat hij met zijn ceremonieel Zwitserse garde weinig tegenstand kon bieden. Hij besloot een oproep te doen aan alle weerbare RK jongemannen in Europa hem te komen verdedigen tegen het oprukkende geweld. Dit had tot gevolg dat uit heel Europa velen zich aanmeldden. Het grootste contingent kwam uit Nederland (3181 manschappen). Het centrale aanmeldpunt was gevestigd in Oudenbosch bij Breda. Vandaar gingen de, veelal niet militair geschoolde, jongemannen met de trein naar Brussel. Daar vond de medische keuring en officiële inschrijving plaats. De eerste kennismaking met het

Zouaaf Th. Gielissen voor de strijd?

wapenhandwerk en exercitie vond ook daar plaats. Nadat men in België had geleerd hoe met een geweer om te gaan, ging de reis per trein verder naar Marseille. De reis van Marseille naar Rome ging per schip. U moet zich dat eens voorstellen! De meeste van de jongens waren "zo uit de klei getrokken" en waarschijnlijk niet verder dan het volgende dorp geweest. Deze mannen werden geconfronteerd met mensen die ze niet konden verstaan, ze moesten vreemd voedsel nuttigen en het vlakke landschap was veranderd in een zicht beperkend geaccidenteerde omgeving. En dit alles vanwege Heilig vuur dat door de Heilige Vader was aangewakkerd.

Wie waren de Zouaven?

De Paus ging uiteraard niet zelf de troepen aanvoeren. Hij had hiertoe een Franse generaal in dienst genomen met een goede staat van dienst in Noord Afrika. In het Franse leger had hij veel militaire successen behaald met manschappen die uit de streek Zouana in Algerije kwamen. Hij noemde de manschappen in het samengeraapte pauselijke leger daarom "Mes Zouaves".

Onze dappere Franse generaal had nu de opgave om met een ongeoeffend leger weerstand te bieden aan de aspiraties van Victor Emanuel en Garibaldi. Veel krijgsgewoel is er eigenlijk niet geweest.

Op 3 november 1867 leverden 5000 Zouaven slag met een overmacht van 15.000 Garibaldiërs bij Mentana. Tot verbazing van vele werd er door het Zouavenleger een verpletterende overwinning behaald. Daarna vonden er

Zouaaf P.B. van Ophem

links en rechts nog wat schermutselingen plaats. In 1870 trokken de fransen zich terug uit Rome vanwege de ophanden zijnde Frans Duitse oorlog. Garibaldi zag zijn kans schoon om de Pauselijke staat een doodsklap toe te brengen. In september 1870 vond de slag om Rome plaats. De legerovermacht van 60.000 tegen 5.000 was te groot om een reëel uitzicht op een pauselijke overwinning te hebben. Om bloedvergieten te voorkomen koos de paus eieren voor zijn geld en kon Garibaldi zijn plannen voor een groot Italië verder verwezenlijken. De pauselijke staat bestond niet meer. De Zouaven keerden eind 1870 weer terug naar hun plaatsen van herkomst.

Abcoude en de Zouaven.

Het merendeel van de bewoners van Abcoude behoorde in de 19^e eeuw tot de katholieke bevolkingsgroep. Vanuit Abcoude zijn de volgende inwoners bekend die als Zouaaf hebben gediend:

ADRIANUS DIJKMAN
geb. 1840 – 1866 vertrokken naar Bussum

THEODORUS GIELISSEN
geb. 1842 – ges. 1929 Abc Pr

PAUL GOES
geb. 1844 – 1874 vertrokken naar Watergraafsmeer

MATTHIJS HESP
geb. 1842 – 1868 vertrokken naar Amsterdam

GERARDUS JONKMAN
geb. 1834 -1868 vertrokken naar Ouder Amstel

CORNELIS KUNNEMAN
geb. 1843 –1868 vertrokken naar Amsterdam

PETRUS BERNARDUS VAN OPHEM
geb. 1837 – ges. 1896 Abc Ba

JACOB OUDEWAAL
geb. 1847 –1868 vertrokken naar Monster

PIETER FRANCISCUS THEODORUS WAGNER
geb. 1847 – ges. 1912 Laren

JOSEPHUS WIGGERS
geb. 1849 – ges. 1868 Rome

Merkwaardig is dat pastoor Bootz in zijn 19^e eeuwse journaal slechts Hesp, Kunneman, Dijkman en Jongman (moet zijn Jonkman) noemt. Waren de anderen wellicht minder trouwe kerkbezoekers? Dat kan eigenlijk niet het geval zijn want de aspirant militairen moesten wel een bewijs van goed katholiek zijn, opgemaakt door de plaatselijke pastoor, overleggen. Dat Bootz Dijkman noemt is ook merk-

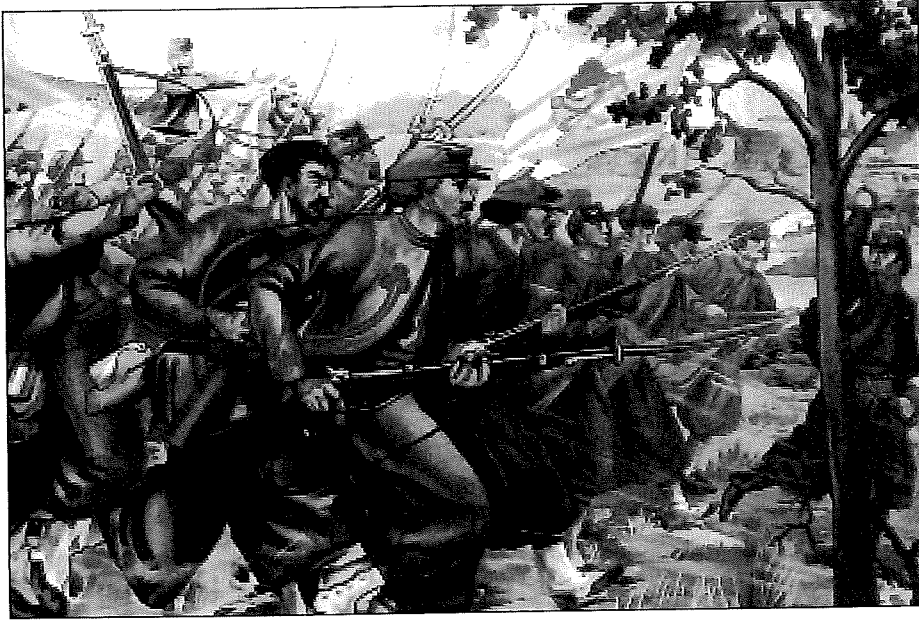
Zouaaf Th. Gielissen na de strijd?

waardig. Deze boerenknecht wordt op 19-05-1866 uitgeschreven naar Bussum. In de literatuur wordt hij dan ook vermeld als een Zouaaf afkomstig uit Bussum. Opvallend is ook dat geen van de Italië-gangers in het bevolkingsregister is uitgeschreven naar Rome of Italië. Ook worden zij bij terugkomst niet ingeschreven. Dit vindt waarschijnlijk zijn oorzaak in de angst het Nederlandschap te verliezen als men geen toestemming had van de Koning om in vreemde krijgsdienst te treden.

Het Abcoude Zouaven uniform.

Van het uniform dat ons is geschonken weten wij dat het via wijlen smid Jan Bon afkomstig is van smid Petrus Bernardus van Ophem. Deze werd geboren op 19-12-1837 te Alkmaar. Hij arriveerde als smidsknecht op 24 januari 1864 in Abcoude en woonde in het huis waar toen een smederij en thans de fa. Liefhebber aan de Hoogstraat 1 is gevestigd. Medio 1866 wordt hij uitgeschreven naar Den Helder. In Brussel wordt hij ingeschreven op 18-02-1867. De slag van

Slag van Mentana

In de VAR van 06-08-1965 staat een verhaal over deze Theodorus Gielissen. Hier wordt verteld: Hij is ca. drie jaren in Rome geweest, werd o.a. gevangen genomen en werd in een kerker opgesloten, moest alleen op water en zee-beschuit leven en kwam weer vrij tegen uitlevering van een Garibaldiist. De (terug)reis zou hij te voet gemaakt hebben via Oostenrijk en Duitsland. Hij kreeg enkele onderscheidingen voor zijn verdiensten o.a. een zilveren horloge met aan de binnenzijde een foto van Paus Paulus IX en een drietal medailles. Ook werd hij tot lid der Orde van de H. Franciscus benoemd. Theodorus Gielissen is samen met smid van Ophem nog een keer op de fiets naar een Zouavenreunie in Keulen gegaan. De oud soldaten hadden kennelijk geen lichamelijke handicaps tijdens hun Italiaanse avontuur opgelopen.

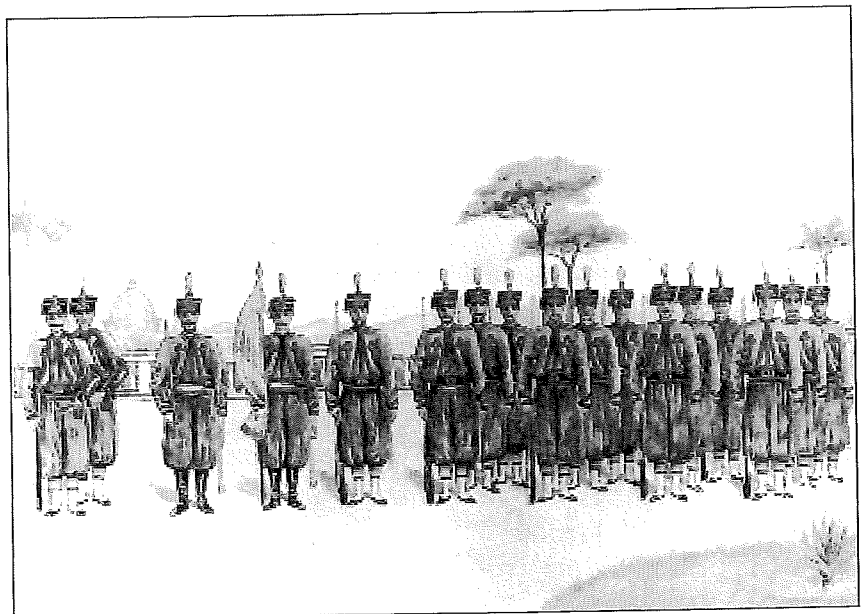
Bekend is dat er van hem ook nog heel lang een uniform in de familie is bewaard gebleven. Zijn zoon Theo Gielissen is in de jaren zeventig met echt-

Mentana maakt hij mee, maar die om Rome wordt gemist. Want op 26-02-1869 wordt hij uitgeschreven als Zouaaf. Op 1 mei 1871 zien we hem weer terug als smid op het vorenge-noemde adres. In de tussenliggende periode heeft hij de Paus gediend.

Hij deed dit samen met zijn broer Gijsbertus Joannes van Ophem die in 1841 in Alkmaar werd geboren en daar ook woonachtig was. Deze broer zou zijn geboortestad nooit meer terug zien. Hij overleed in 15-08-1867 te Albano tengevolge van een cholera epidemie die midden-Italië toen teisterde. De Zouaven gaven hulp als een soort hospikken avant-la-lettre. Gijsbertus had, dagen achtereen, tot vlak voor zijn dood de cholera lijdende in het hospitaal verpleegd. Hij bereidde hen ook voor op de dood. De Overste der uit Rome toegesnelde Liefdezusters zei, op hem wijzende: "Als wij dien jongeman bezig zien, dan kunnen wij de armen wel over elkaar kruisen

en hem bewonderen, dan doen wij nog onzen plicht". In 1874 koopt Petrus Bernardus van Ophem de smederij in de Hoogstraat. We zullen er maar vanuit gaan dat de koop niet is gefinancierd middels oorlogsbuit. Want dat zal de Paus zeker niet hebben gedoogd!

Van de wederwaardigheden van de andere Abcouse Zouaven weten we niet zoveel. Zouaaf Gielissen vestigt zich in september 1872 in de Kerkstraat en staat dan te boek als winkelier.

Regiment Pauselijke Zouaven

genote, uniform, horloge en medailles verhuisd naar Soest. Aldaar zou dit stukje Abcoude historie aan de thans overleden pastoor zijn geschonken. Daarna zijn we het spoor bijster. Mocht u meer over deze RK

helden willen weten dan adviseren wij u een bezoek aan het Nederlandse Zouavenmuseum in Oudenbosch te brengen. (www.zouavenmuseum.nl)

Wim Timmer

Lit. Br. Christoffor. Uit het epos der 3000 Nederlandse Zouaven-1947
J. Ruijzendaal. Zouaven uit Bussum.

Toen Sinterklaas nog echt Sinterklaas was.

door Wim Timmer

Een van onze leden, mevrouw M. Manovic, attendeerde ons op een alleraardigst oud kinderboek dat de titel heeft: "Mee in den zak"

Het gaat om een stripverhaal dat zo'n tachtig jaar geleden verscheen.

De schrijver staat te boek als Oom Abraham, maar het staat vrijwel vast dat dit de schuil-

naam was van de tekenaar: Daan Hoeksema. Hij was een van de eerste Nederlandse striptekenaars. Hij verzorgde o.a. de geïllustreerde uitgave De neef van Prikkebeen. Tevens was hij de "vader" van Flipje van Tiel. Het bijzondere van dit boek is dat het verhaal begint en eindigt in *Abcoude*. Sinterklaas en Zwarte Piet zien zich genoodzaakt om een

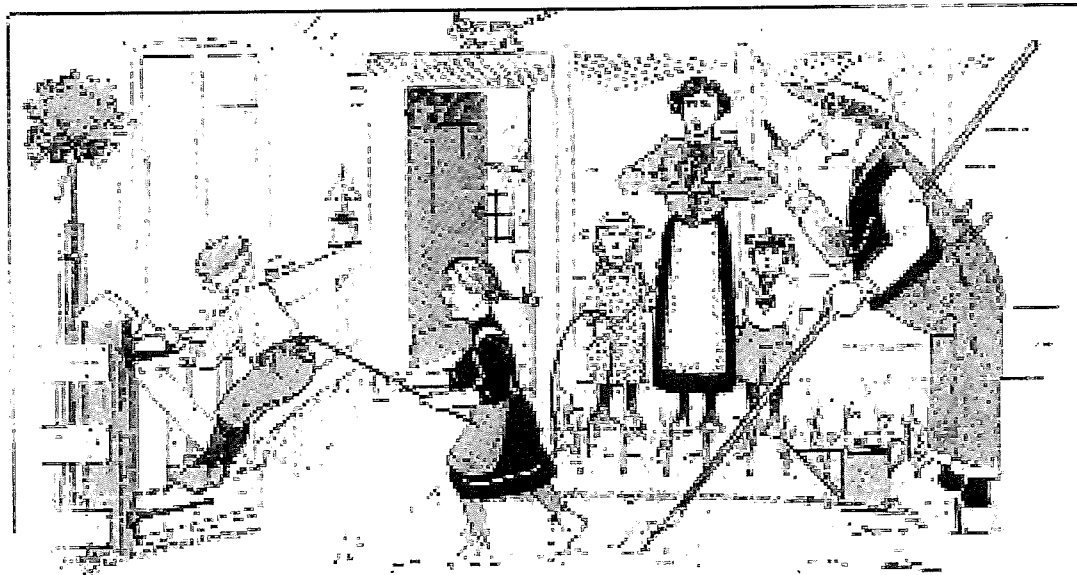
stoute Grietje en Pietje mee te nemen naar Spanje. Ondanks spannende avonturen op hun reis daarheen ontlopen ze toch niet een heropvoeding aan het hof van Sint Nicolaas in Spanje. Een jaar later komen zij als voorbeeldige kinderen weer terug in hun geliefde dorp Abcoude. Onderstaand een paar prentjes waarbij ons dorp met naam en toenaam wordt genoemd. Voor zover bekend heeft Daan Hoeksema niets met Abcoude gehad. Of toch wel? Zo ja dan zal onze redacteur Wim Timmer dat graag van uw vernemen.

INHOUD.

	BLAD.	BLAZ.
I. Inleiding	3	
II. Hoe Grietje en Pietje Sint Nicolaas met angst tegemoet zien	4	
III. Hoe St. Nicolaas en Zwarte Piet handelaars opreden en Pietje liet op een lampen zet	6	
IV. Hoe Grietje en Pietje in den zak hunne reis bepalen	9	
V. Hoe zij den eersten nacht bij den Maricaan in bed waaften	11	
VI. Hoe zij aan boord komen en hoe zij daar verblijft houden	12	
VII. Hoe de zak door storm aan land komt	14	
VIII. Hoe slecht het kon gaan, voor een zak koffie door de gans	15	
IX. Hoe de zak in handen van dieven komt	17	
X. Hoe Grietje en Pietje muzikale studies maken en hoe zij het glimluchende maal der kintjes beledigen	20	
XI. Hoe zij in koude en sneeuw aan hun verbeelden terugdenken	24	
XII. Hoe de kinderen in den zak hunne reis voortzetten	26	
XIII. Hoe de zak in handen komt van kermisgezigt en een minnaar kunstenaarsloopbaan aanbrecht	28	
XIV. Hoe Grietje en Pietje door dik en dun waaften en hoe zij in het publiek optreden	36	
XV. Hoe een bijna maulluttige val, Grietje in veilige armen voorkomt	40	
XVI. Hoe onze vriend de Maricaan liet van Grietje en Pierre optreedt	42	
XVII. Hoe in een moeielijk geschied St. Nicolaas aibkennend brengt	44	
XVIII. Hoe Grietje en Pietje St. Nicolaas terugzien en hoe zij weer in veilige haven landen	46	
XIX. Hoe zij met den Maricaan Euterbappavind houden	50	
XX. Hoe zij bij St. Nicolaas te gast en bij Zwarte Piet een schaal geest	52	
XXI. Hoe zij vele stoute kinderen zien en de eelstien van St. Nicolaas beonderen	54	
XXII. Hoe zij zich vermaken met de kinderen van Zwarte Piet en deze ook nog als bootsman verschijnt	58	
XXIII. Hoe zij naar Nederland terugreizen	60	
XXIV. Hoe Zwarte Piet een verzoeking op touw zet	62	
XXV. Hoe de St. Nicolaasvriend groote vreemde brengt en de zak als aandaken bewaard blijft	62	

I. Inleiding.

Stijgde van Hengsep en zijn vrouw,
 Die wonden in het kleine Abbeon,
 Met hem vier kinderen: Margriet,
 Hester, David en Pien.
 Zij waren nog al vrolijk,
 En konden weten van hun geld

Hier had een klein en vol gezin.
 'En hoopten groot, hun tuin had lief
 De meeste de in 't dorp alleen.
 'En zij en de, was groot als klein.
 In velden zij was was water,
 Maar had een t meer een groot bewaart

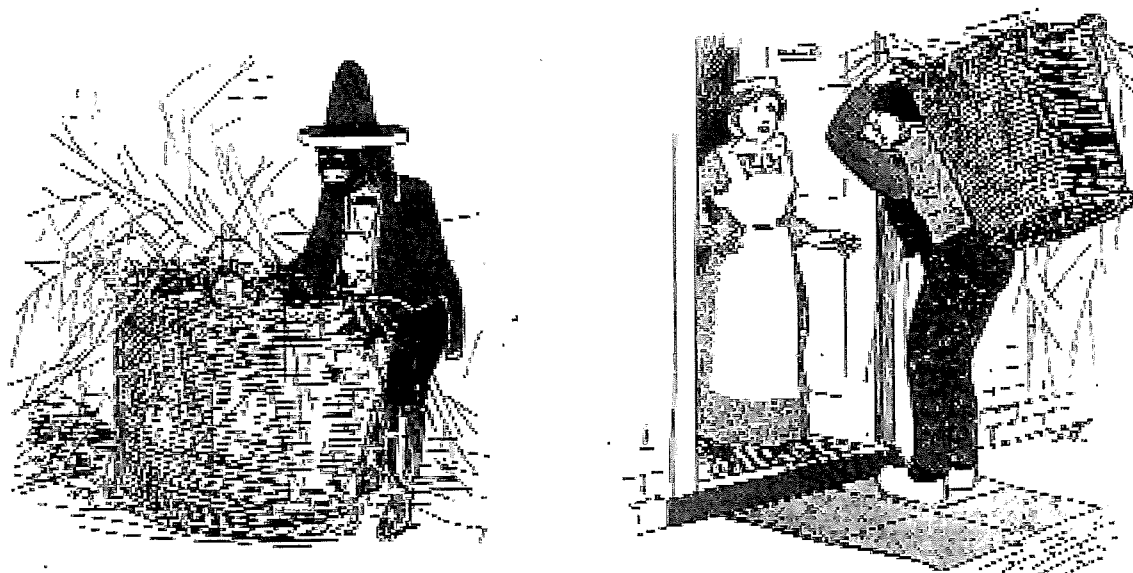
De 't bewaart was vrolijk en gewoet,
 Slecht een silt had avond vloed
 Het was de vrees, was vrolijk
 Hester en zij van Grietje en Pien
 Die niet was hun hoofd niet teet,
 'En was 't hoofd met silt en vloed.

Hij sprak: „Men nu ontvoerdheid
 „Met deze brief aan u bezeld
 „Het nodige heeft zij goed verhoort,
 „Want nu moet u ook, Gode zij Pief,
 „Verhoort en beoefend, want nu gijn
 „Zoo rijnscheitske begroeten gijn.

„Maar 't hoort zij heyl te den g'roet
 „Het zij van hem nu weder wet
 „En het met de g'roetg'roetg'roet
 „En de g'roetg'roetg'roetg'roet
 „En de g'roetg'roetg'roetg'roet
 „En de g'roetg'roetg'roetg'roet

„De twee kinderen 't op hun v'erd,
 „Hoe g'ing de goede g'roetg'roet
 „Het heyl jaan licht zij nu g'roet,
 „Hoe heyl nu de g'roetg'roetg'roet
 „En de g'roetg'roetg'roetg'roet
 „En de g'roetg'roetg'roetg'roet

„Nu e'ndel S'nt Nicolaas nu speelt
 „De heylg' k'ndren met den Moet
 „Maar 't slup Aloude opdat zij daar
 „Verrassen zouden 't oed'rp'ar.
 „Zij moeten worden l'ndg'br'cht
 „Van-d' al men hen nog had verwacht.

„Hoe g'roetg'roetg'roetg'roet
 „Naar 't moest e'nd, dat hij er vond,
 „Hij waagt den wand een flinke mond.
 „Gevuld met s'roet tot aan den rond.
 „Lij l'ngt er net een naar zijn zan
 „En g'ekt daar de twee l'ngters in.

„Dan seep hij Jaap, den slimm' k'nd,
 „Wien hij altes en l'valde'ng seep.
 „Jaap maek' het v'achtig op zijn rug,
 „B'naft naar van l'ngg'roetg'roet
 „Geef daar de wand af, sprekt geen woord
 „En loept zoo gauw hij kan we'rd v'ord.

De Buitenplaats Hoolendregt.

door Dick Slebos

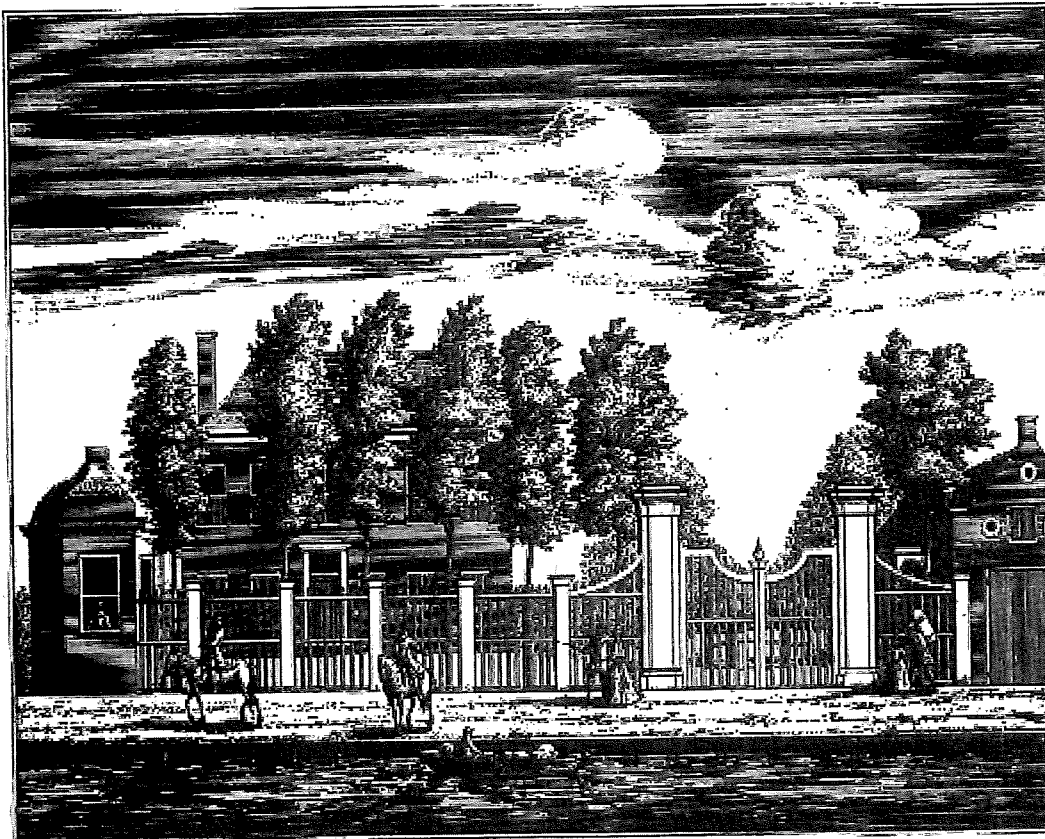
Deel 1 Van een puissant rijk meisje, dat zich op 15-jarige leeftijd liet schaken !

Hoolendregt heeft gestaan op de plaats waar in de 20e eeuw het Amsterdams Koffiehuis aan de Amsterdamse Straatweg gevestigd was, waarvan het gebouw aan het eind van die eeuw opgeknapt en gerenoveerd is en waar nu Arvato Bertelsmann gevestigd is. In het midden van de 17e eeuw stond op deze plek een aantal oude huizen met een boomgaard. Het meisje waarvan hier het een en ander wordt verteld heette Catharina Maria Blaeu.

Zij werd op 9 januari 1679 in de Katholieke kerk De Boom in Amsterdam gedoopt. De familie Blaeu, die ook vaak de naam Blauw schreef, had niets te maken met de drukkers en kaartenmakers van deze naam, maar was afkomstig uit Haarlem en beleed het katholieke geloof. Pieter Jansz Blaeu was als kind naar Amsterdam gekomen en in 1608 op 30-jarige leeftijd getrouwd met Tryntie Symons Meebael. Hij was kramer; zijn zoon en naam-

genoot, geboren in 1614, werd erwtenkoper. Deze trouwde in 1644 met Geertie Willems van Muyen, de weduwe van Harmen Dirksz Compas. Pieter Pieterszn Blaeu en Geertie Willems van Muyen kregen een zoon, naar diens grootvader maternel Willem gedoopt, die op jeugdiger leeftijd dan zijn vader en grootvader trouwde. In 1668 vond hij, 20 jaar oud, een evenoud bruidje in Maria van Sanen, wier ouders, Willem Jansz van Sanen en Aefge Jans Hartgers reeds waren overleden. Maria van Sanen blijkt door vererving zeer vermogend te zijn geweest. Tot dat vermogen behoorden ook een aantal oude huizen genaamd Hoolendregt.

De kinderen uit haar huwelijk met Willem Blaeu zijn alle jong-

Mee-bael, appartament u Mr BARTHELEMI BLAEU.

Mee-bael, dubbelwoning van H^{er}en BARTHELEMI BLAEU.

87

gestorven met uitzondering van het jongste, Catharina Maria Blaeu, die - toen haar moeder één jaar na haar geboorte overleed - daarmee een formidabele erfenis verkreeg. Haar moeder had bij haar testament haar echtgenoot alsmede de boekhouder Lucas Denijs als voogden aangewezen. Haar vader had eveneens twee voogden aangewezen, waaraan na zijn dood in 1690 het Gerecht nog twee voogden toevoegde als bijstand aan Lucas Denijs, waarvan er één Florentius Dommer was, de zoon van Gijsbert Dommer en Catharina van Sanen, de zuster van Maria van Sanen, en aldus een volle neef van Catharina Maria Blaeu.

Een indruk van het vermogen waarover Catharina als jong

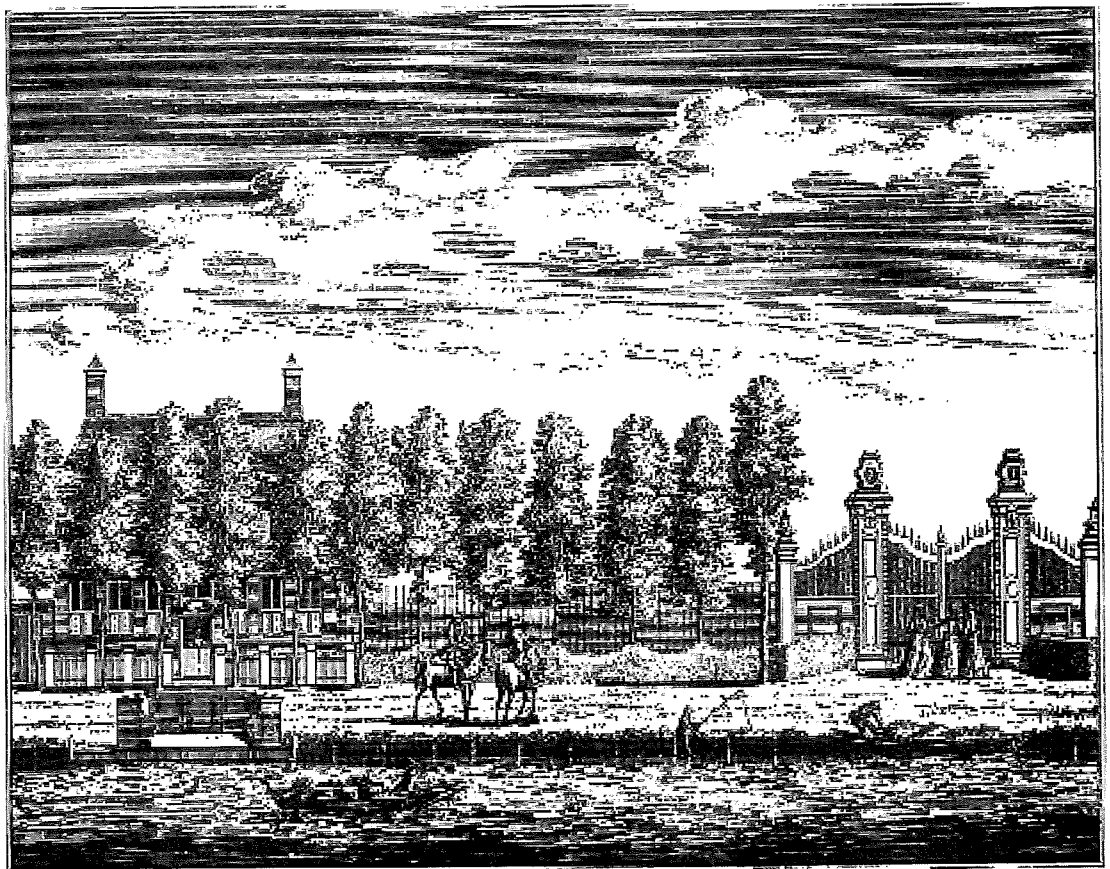
meisje reeds beschikte verkrijgen wij uit de verantwoording en afrekening van het beheer van Lucas Denijs, dan inmiddels notaris geworden, uit 1696. In deze akte lezen wij bijvoorbeeld dat hij de verschuldigde belasting van 20 huizen in Amsterdam in één keer betaalde ! Deze huizen worden alle afzonderlijk genoemd – voor zover de overdracht in Amsterdam geschiedde - met *de quytscheldinge*, d.w.z. de datum waarop het object eigendom van de familie werd. Hoolendregt komt in deze afrekening voor als *seeckere gront ende oude huysingen, met bergh, schuyr ende boomgaart, staande en gelegen in het Uytreghtse gerecht tot Abcoude, genaamt de Hoolendreght*, met verwerving in 1659. Naast alle

Amsterdamse bezittingen en Hoolendreght komt in deze lijst ook de boerenhofstede Meebael voor, met verwerving op 29-08-1637, gelegen nabij Baambrugge, alsmede enkele andere objecten in het buitengebied van Amsterdam, zoals in de Beemster en de Banne van Sloten.

Meebael, oorspronkelijk een boerderij, moet in de zeventiger jaren van de 17e eeuw door Willem Blaeu tot buitenplaats zijn opgewaarded; de architectuur wijst daar op. Heeft hij er de naam van zijn grootmoeder Meebael aan verbonden ?

*Afb. 1.

Na het overlijden van zijn echtgenote in 1680 is Willem het als buitenverblijf blijven benutten. Hij hertrouwde met een dochter van de op de ten zuiden van Meebael gelegen buitenplaats

*Hoolendreght, appartements de Mr JEAN LE BUREAU
VAN DOORWERFF.*

*Hoolendreght, landhuiswoning der HEER JAN LE BUREAU
VAN DOORWERFF.*

Afb.2

Afb. 3

Paddenburg gevestigde Cornelis Barchman Wuytiers: Geertruyt Jacoba Barchman Wuytiers. Ook zij was van katholieke huize en bleef, na het overlijden van Willem in 1690, nog een aantal jaren op Meebael wonen. Daarvoor betaalde zij Fl. 125,- per halfjaar aan huur, middels Lucas Denys aan haar stiefdochtertje Catharina Maria.

De in 1690 elf jaar oude en volle wees geworden, schatrijke Catharina Maria Blaeu is door de voogden in een internaat te Haarlem ondergebracht, waarbij vooral de familie van moederszijde het verdere verloop van de gebeurtenissen nauwlettend in het oog hield, zulks in verband met de kapitalen die zij vertegenwoordigde. We mogen aannemen dat de zuster van haar moeder, Catharina van Saenen, eveneens de nodige kapitalen had geërfd, doch van haar werden 10 kinderen volwassen, zodat aan die zijde de spoeling dunner was.

Deze familie was overigens niet de enige geïnteresseerde, zoals uit het verhaal zal blijken. In de

jaarboeken van het Genootschap Amstelodamum van 1967 e.v. publiceerde Mej.dr.I.H. van Eeghen, destijds als archivaris verbonden aan het Gemeente Archief van Amsterdam, enkele artikelen over dit spraakmakende meisje, waaruit ik het een en ander citeer. Haar laatste artikel draagt de titel: "Een schaking in 1694 om van het school leggen bevrijd te zijn". Deze titel ontleende mej. van Eeghen aan de akte van notaris Commelin, waarin Catharina haar lezing van het gebeurde vastlegde en dit als de reden tot de schaking aangaf. Het zou kunnen zijn dat zij in deze akte de gebeurtenissen in een voor haar zo gunstig mogelijk daglicht probeerde te stellen. Zij vertelde dat de oudste zuster van de beoogde bruidegom, Cornelis Dutry, vier à vijf weken vóór haar vertrek uit de school, tevens internaat, met haar dienstmaagd Engel aldaar was komen logeren. Deze zuster had Catharina met diverse galanterieën aangehaald en haar tegen haar school en voogden opgestookt, alsmede gesolliciteerd voor haar broer Cornelis

Dutry. Tweemaal had Catharina daarop Cornelis in de tuin van de Maire ontmoet. De zuster van de beoogde bruidegom was doorgestaan met haar pogingen om haar te overreden de school en internaat te verlaten. Toen Catharina eindelijk had toegezegd werd alles snel geregeld. Om acht à negen uur 's avonds was Catharina met de genoemde dienstmaagd uit de voordeur, waar de sleutel in stak, naar buiten gegaan en had Cornelis op de afgesproken plaats gevonden. Hij had haar een mantel over het hoofd geworpen, buiten de poort van Haarlem geleid en met een koets naar Amsterdam gebracht.

Feit is dat zij daags na de ontvoering, op 24 april 1694, haar vijf voogden voor commissarissen van huwelijkszaken gedaagd heeft, teneinde de redenen aan te geven waarom zij niet wilden consenteren in het huwelijk dat zij zou aangaan met Cornelis Dutry. Wij kunnen gevoeglijk aannemen dat de familie Dutry groot belang hechtte aan het huwelijk van Cornelis met dit schatrijke meisje. Cornelis, die toen in Gent woonde, was door zijn ouders verzocht uit Gent terug te komen omdat er een *considerabele party te doen was, die syn suster bevoorens had bearbeyt!*

Op 8 mei 1694 kwam de zaak op het stadhuis bij commissarissen van huwelijkszaken voor. Uit de verklaringen, die de ruyterwacht Barent Jansz Noot op 11 mei en de sleper Jan Elbring op het stadhuis op 15 mei ten verzoeken van de hoofdofficier voor notaris Bocx aflegden, valt op te maken wat zich op 8 mei heeft afgespeeld. Die dag logeerde Catharina bij haar neef, Dr. Theodorus Vinck,

geheel schuil achter het
ramen breder dan de meeste in
erder Angstel-kronieken
besproken buitenplaatsen; het
toont zich met een fraaie
ingangspartij aan de rivier. De
pilaren ter weerszijden van het
ingangshek zijn versierd met de
wapens van de bouwheer en
diens echtgenote, de laatste in
de heraldisch juiste ovale vorm.
*Afb. 3.

Het op deze wijze aanbrenge
van de wapens zien wij zelden
hebben geluid kon Mej. van
Egghen niet nagaan, maar zeker
is dat het huwelijk niet door-
ging. Commissarissen van
Huwelijkse Zaken volstonde
met een korte aantekening in
het *huwelijkskrakeelregister*:
(een woord om te onthouden bij
het scrabbelen) en Cornelis
Duty vertrok onvertichtter zake
weer naar Gent.

Catharina vond, door haar
huwelijk een jaar later met
Regnerus (Reynier) Schaeap,
medisch doctor, in hem een
goede pleitbezorger, zodat de
inmiddels notaris geworden
Lucas Denys in 1696 een akte
van *quintante en approbatie* kon
opmaken, waarin uitvoerig
aantekening werd gegeven
inzake zijn beheer van hetgeen
haar vanwege haar moeder
opgekomen en aanbestorven
was. Uit deze aftrekning is
hierboven reeds geciteerd.

Erst nu komt er weer tijd en
aandacht voor de bezittingen in
Abcoude en Baambrugge. De
oude huizen op de gronden
genaamt *Holendrecht* werden
gesloopt en op die plaats ver-
rees de nieuwe buitenplaats
Hoolendrecht, die ook waardig
werd bevonden om op te nemen
in het boek Hollands Arcadia
van 1729. *Afb. 2. De architec-
tuur gaat in de gravure vrijwel

ren te *sijne coste*. Dat was
geen vrolijk verblijf, maar beter
dan de arrestantenhokken in de
gewelven van het stadhuis. Hij
zou daar een week logeren,
immers zijn vader Jan Duty
nam de zaak hoog op en
bewerksstelligde dat hij op borg-
tocht werd vrijgelaten. Voor de
invrijheidsstelling werd een cau-
tie van Fl. 10.000,- gevraagd.
Die werden uiteraard niet
betaald maar vader Jan en broer
Benjamin stelden zich borg.
Hoe de gerechtelijke uitspraken
hebben geluid kon Mej. van
Egghen niet nagaan, maar zeker
is dat het huwelijk niet door-
ging. Commissarissen van
Huwelijkse Zaken volstonde
met een korte aantekening in
het *huwelijkskrakeelregister*:
(een woord om te onthouden bij
het scrabbelen) en Cornelis
Duty vertrok onvertichtter zake
weer naar Gent.

Catharina vond, door haar
huwelijk een jaar later met
Regnerus (Reynier) Schaeap,
medisch doctor, in hem een
goede pleitbezorger, zodat de
inmiddels notaris geworden
Lucas Denys in 1696 een akte
van *quintante en approbatie* kon
opmaken, waarin uitvoerig
aantekening werd gegeven
inzake zijn beheer van hetgeen
haar vanwege haar moeder
opgekomen en aanbestorven
was. Uit deze aftrekning is
hierboven reeds geciteerd.

Erst nu komt er weer tijd en
aandacht voor de bezittingen in
Abcoude en Baambrugge. De
oude huizen op de gronden
genaamt *Holendrecht* werden
gesloopt en op die plaats ver-
rees de nieuwe buitenplaats
Hoolendrecht, die ook waardig
werd bevonden om op te nemen
in het boek Hollands Arcadia
van 1729. *Afb. 2. De architec-
tuur gaat in de gravure vrijwel

de echtgenoot van Eva Maria
Dommer. Daar kwam 's mor-
gens Cornelis Duty met zijn
broer Benjamin en liet door de
laatste verzoeken, of hij zijn
bruid naar het stadhuis mocht
geleiden. Dit verzoek werd
uiteraard afgewezen en Dr.
Vinck nam met Catharina plaats
in een slede, die hen naar het
stadhuis bracht, terwijl
Florentius Dommer, gekleed in
een blauwe rok, te voet er naast
ging. Bij de Kalversstraat pikte
Cornelis Duty, gehuld in een
gekleurd lakens kleed de slede
weer op, en tegelijk daarmee
kwam hij bij de achtertrappen
van het stadhuis aan. Toen Dr.
Vinck de 'bruid' bij het bestij-
gen van de trappen een hand
wilde geven was ook de 'brui-
degom' daar en wilde hetzelfde
doen. Florentius Dommer
trachtte dit te beletten en zei:
'Ruak af', waarop Duty zijn
degen trok, welk voorbeeld
werd gevolgd door Dommer. De
ruyterwacht, die klaar stond om
het gezelschap naar de kamer
van commissarissen te gelei-
den, kwam op dat ogenblik tus-
sen beide en dreigde er met zijn
stok op los te slaan. Dat had
succes, want de beide mannen
de ruyterwacht onderscheidde
hen door hun kleren - staken de
degen weer aan hun zij en de
een na de ander ging naar
boven.

Het voert te ver om alle partici-
panten in deze rechtzaak ten
tonale te voeren, feit is dat
Cornelis Duty door de Schout
werd gedaagd wegens het trek-
ken van de degen tegen een
door het gerecht aangestelde
voogd. Hij achtte dit vergrijp
blijikbaar ernstiger dan de scha-
king. Cornelis Duty werd in de
boeien verhoord en werd vast-
gehouden, zij het dat schout en
schepenen hem toestonden in
de pijnkamer te mooge loogee-

Over dit schaepie gaat deel 2
genoemd.

omoozele schaepie werd
daarom door de familie het
lijk gehandicapt was en die
Laurentius Schaeap, die geeste-
eën zoon, Martinus Wilhelmus
den gehad. Zij kregen slechts
voorouders van Christina had-
derschaar verheugen als de
helaas niet in een zo rijke kin-
ar. Het huwelijk mocht zich
Catharina zich op Hoolendrecht
het buitenleven van Reynier en
Meebael verkocht en speelde
Hoolendrecht werd in 1700
Na de voltooiing van
Arcadia niet zo vaak.
zien wij in het boek Hollands
aanzicht royaler maakt. Ook dat
van elkaar staan, hetgeen het
ver verschoven ten opzichte
toegangspartij en heerenhuis vrij
Verder acht ik bijzonder dat
toefd.

kind toch vaak zal hebben ver-

Meebael, waar Catharina als

tenplaats Paddenburg naast

van het ingangshek van de bui-

navolging van de uitvoering

bij Hoolendrecht is gedaan in

Angstel. Ik veronderstel dat dit

bij de buitenplaatsen langs de

van de wapens zien wij zelden

Het op deze wijze aanbrenge

*Afb. 3.

de heraldisch juiste ovale vorm.

de heraldisch juiste ovale vorm.

de heraldisch juiste ovale vorm.

de heraldisch juiste ovale vorm.

de heraldisch juiste ovale vorm.

de heraldisch juiste ovale vorm.

de heraldisch juiste ovale vorm.

de heraldisch juiste ovale vorm.

de heraldisch juiste ovale vorm.

de heraldisch juiste ovale vorm.

de heraldisch juiste ovale vorm.

de heraldisch juiste ovale vorm.

Twee Abcoude bekers

Zo'n dertig jaar geleden kochten wij op een verzamelaarsbeurs in Hotel Kransnapolsky in Amsterdam de twee bekers van afbeelding 1. Op beide bekers staat een afbeelding uit Abcoude, op de linker van het eind van de Stationsstraat bij de spoorwegovergang en op de rechter van het Gein. Onder de afbeelding van de Stationsstraat staat de tekst 'Stationsstraat Abcoude' en onder die van het Gein

R. van der Zijden te Abcoude en hebben de serienummers 101606 en 101607. De winkel van van der Zijden was oorspronkelijk gevestigd op het Kerkplein naast het huidige pand van Spreij en later meer naar het centrum toe tegenover de kerk. Tot ongeveer 1970 was dit laatste bekend als het winkeltje van Poppemarietje. De kaarten zijn zo nauwkeurig te dateren doordat onder de afbeelding geen witte rand is

alleen 'Groete uit Abcoude'. De twee afbeeldingen zijn vrijwel identiek aan die op twee Ansichtkaarten van Abcoude (afbeeldingen 2 en 3). Deze Ansichtkaarten zijn tussen 1905 en 1907 uitgegeven door

vrijgehouden. Bij Ansichtkaarten van voor 1905 is meestal onder de afbeelding een witte rand van ca. 2 cm breedte vrijgelaten voor vermelding van de naam van de afzender en/of een korte mededeling. De gehele

achterzijde was namelijk uitsluitend bestemd voor de adresgegevens. Daarnaast heeft de kaart van het Gein twee poststempels, een vertrekstempel (kleinrond) ABCOUDE en een aankomststempel (grootrond) AMSTERDAM, beide van 6 juli 1907. Zoals gebruikelijk heeft de kaart ook nog een bestellersstempel (F 234).

Het is aannemelijk dat de bekers wat later dan 1907 gemaakt zijn, waarschijnlijk met gebruikmaking van de oude, enigszins geretoucheerde, originelen die ook voor de kaarten gebruikt waren.

De vraag is nu, voor welk doel de bekers bestemd waren? Alleen om als algemeen souvenir te dienen of hadden ze nog een andere achtergrond? De oranje kleur doet vermoeden dat ze speciaal gemaakt werden ter gelegenheid van een Oranjegebeurtenis. Als dit juist is, is de geboorte van Prinses Juliana op 30 april 1909 het meest voor de hand liggend. Mochten er lezers of lezeressen zijn die wat meer over de achtergrond van deze bekers kunnen vertellen, dan wordt uw reactie ten zeerste op prijs gesteld!

J.E. Wustenhoff

